

УДК 330.15

Компанець К. А.

асистент, викладач

Національний транспортний університет, м. Київ

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

У статті розглядаються сучасні проблеми виявлення туристичного потенціалу регіону. Представлена факторна модель, за якою проведений аналіз території України і виявлені пріоритетні рекреаційні зони країни.

Ключові слова: туристична галузь, туристичні ресурси, рекреаційна територія, туристичний потенціал.

Туристична галузь зараз набуває великих переваг серед інших. При проведенні державної політики у сфері туризму національні туристські адміністрації більшості країн враховують прогноз розвитку туризму в світі, складений Всесвітньою туристською організацією. Згідно з дослідженням ЮНВТО «Туризм – панорама 2020», збільшення світових туристських прибуттів в період між 2000 і 2020 рр. прогнозується більш, ніж удвічі. Сучасна індустрія туризму – одна з найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства. Вона розглядається і як самостійний вид економічної діяльності, і як міжгалузевий комплекс. Тому постійний розвиток і державна підтримка, регулювання сфери туризму, а саме туристичних ресурсів країни і приведе Україну до прогнозованих прибутків.

Вагомий внесок у теорію дослідження територіальних рекреаційних систем, методологію оцінки туристичного потенціалу та визначення соціально-економічної ефективності його використання, формування та реалізації туристичної політики зробили відомі українські вчені: О. М. Адаменко, М. В. Багров, О. Ф. Балацький, Л. Ф. Веденічев, С. А. Генсірук, Л. С. Гринів, М. І. Долішній, В. К. Євдокименко,

Я. І. Жупанський, О. В. Живицький, П. В. Жук, М. Г. Ігнатенко, В. С. Кравців, М. П. Крачило, Н. Ю. Недашківська, В. П. Руденко, О. І. Шаблій, а також іноземні науковці Й. Кріппендорф, Г. Опашовський, В. Фреєр, Р. Цюнд та ін. Водночас динамічний процес суспільних перетворень в Україні та реформування економічних відносин актуалізували проблему вибору оптимальних шляхів розвитку національного та регіонального туристичного господарства. В законі України "Про туризм" наведено таке визначення: "туристичні ресурси – це сукупність природно-кліматичних, оздоровчих, історико-культурних, пізнавальних та соціально-побутових ресурсів відповідної території, які задовольняють найрізноманітніші потреби туриста" [2]. На думку С. І. Поповича до туристичних ресурсів відносяться: природні ресурси; історико-культурні; соціально-економічні умови та ресурси; економіко-географічне положення, транспортна доступність території, рівень її економічного розвитку, сучасна й перспективна територіальна організація господарства, рівень забезпечення обслуговування населення, трудові ресурси, розвиток транспортної мережі тощо [3]. В монографії О. В. Музиченко-Козловська висловила думку: – «Найважливішим фактором виробництва туристичного продукту є природні ресурси. Природні ресурси – це компоненти природи, які на даному рівні розвитку продуктивних сил можуть використовуватися як засоби виробництва (земля, водні шляхи) та предмети споживання (мінеральна сировина, лісові запаси, флора і фауна), а також як об'єкти для рекреації (гори, ліси, моря, ріки, озера та прибережні зони водойм). Специфіка розвитку туристичної галузі конкретних країн обумовлена наявними в їх межах природними ресурсами.»[1].

Курортні та рекреаційні території нашої держави становлять близько 9,1 млн. га, тобто 15% території. Експлуатаційні запаси мінеральних вод дають змогу використовувати їх в об'ємі понад 64 тисяч кубометрів на добу. На державному обліку в Україні перебуває понад 130 тисяч пам'яток, з них 57206 – пам'ятки археології (418 з яких національного значення), 51364 –

пам'ятки історії, 5926 – пам'ятки монументального мистецтва, 16293 – пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні. У нашій державі функціонує 61 історико-культурний заповідник, 13 мають статус національних. В Україні налічується 1230 закладів готельного господарства (загальна кількість місць – 104 тисячі), які щороку обслуговують близько 4 млн. людей (17,5% із них – іноземці); 3,3 тисячі санаторно-курортних і оздоровчих закладів загальною місткістю близько 481 тисяча ліжок щороку приймають майже 3,2 млн. відпочиваючих (14% – іноземці). Але наявність у регіоні чи в країні туристичних ресурсів (як природного, так і антропогенного походження) не є достатньою умовою зростання туристичної привабливості території.

Оцінку туристичного потенціалу можна досліджувати за різними факторами: технологічні; психологічні; фізіологічні. Якими б не були багатими та унікальними туристичні ресурси, ціль будь-якої економіки держави – це привабити велику кількість туристів. Можна виділити більш широкий обсяг факторів, які б оцінювали територію в більш загальному обсязі (рис. 1). На стан туристичних природних ресурсів впливають економічні і фінансові фактори: поліпшення (погіршення) економічної і фінансової ситуації; збільшення (зниження) персонального доходу; висока (низька) туристична активність залежно від виділеної на відпочинок частини доходів, зростання (зниження) частки коштів, що виділяються суспільством, на покриття витрат на туризм і подорожі.

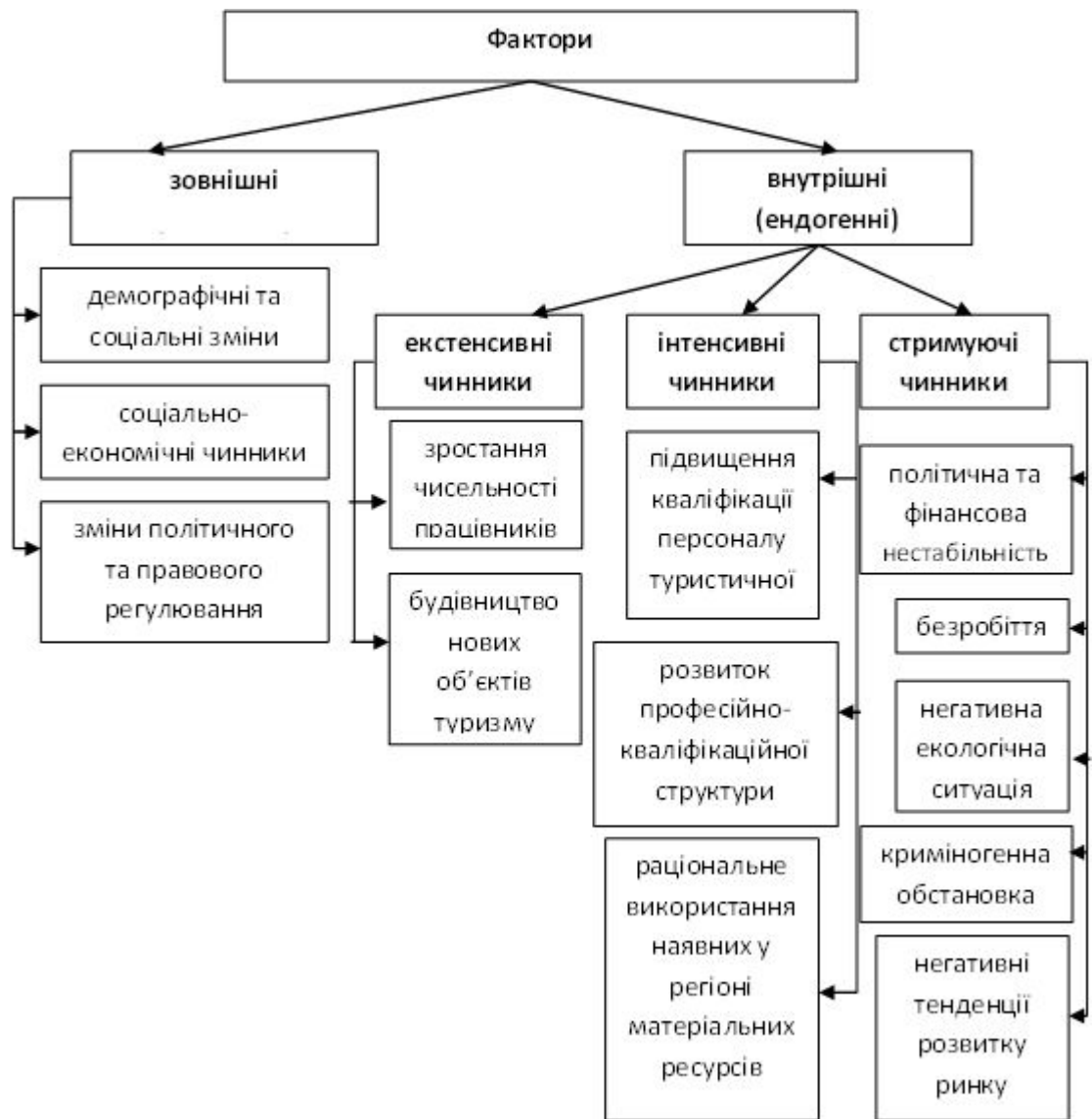

Рис. 1. Фактори впливу на туристичний потенціал країни

Соціально-економічних факторів, що впливають на збільшення масштабів використання природно-рекреаційної зони, належить підвищення рівня освіти, культури, естетичних потреб населення. Як елемент естетичних потреб можна розглядати прагнення людей познайомитися з побутом, історією, культурою, умовами життя в різних країнах. Крім того, до зовнішніх факторів належать зміни політичного і правового регулювання; технологічні зміни; розвиток транспортної інфраструктури і торгівлі, а також зміна умов безпеки подорожей.

Вибір критеріїв, і особливо показників впливаючих факторів, залежить від наявності інформації. Відсутність необхідних відомостей або великі

витрати на їх отримання вимагають їх виключення або заміни. Залежно від структури фактора для його оцінки не обов'язково розробляти трирівневу систему «фактор – критерій – показник», так як критерій і показник можуть відповідати один одному. Більше того, для вирішення певних завдань всі чинники можуть бути оцінені однією характеристикою, критерієм або показником. Це залежить як від складності об'єкта, так і від поставленої мети.

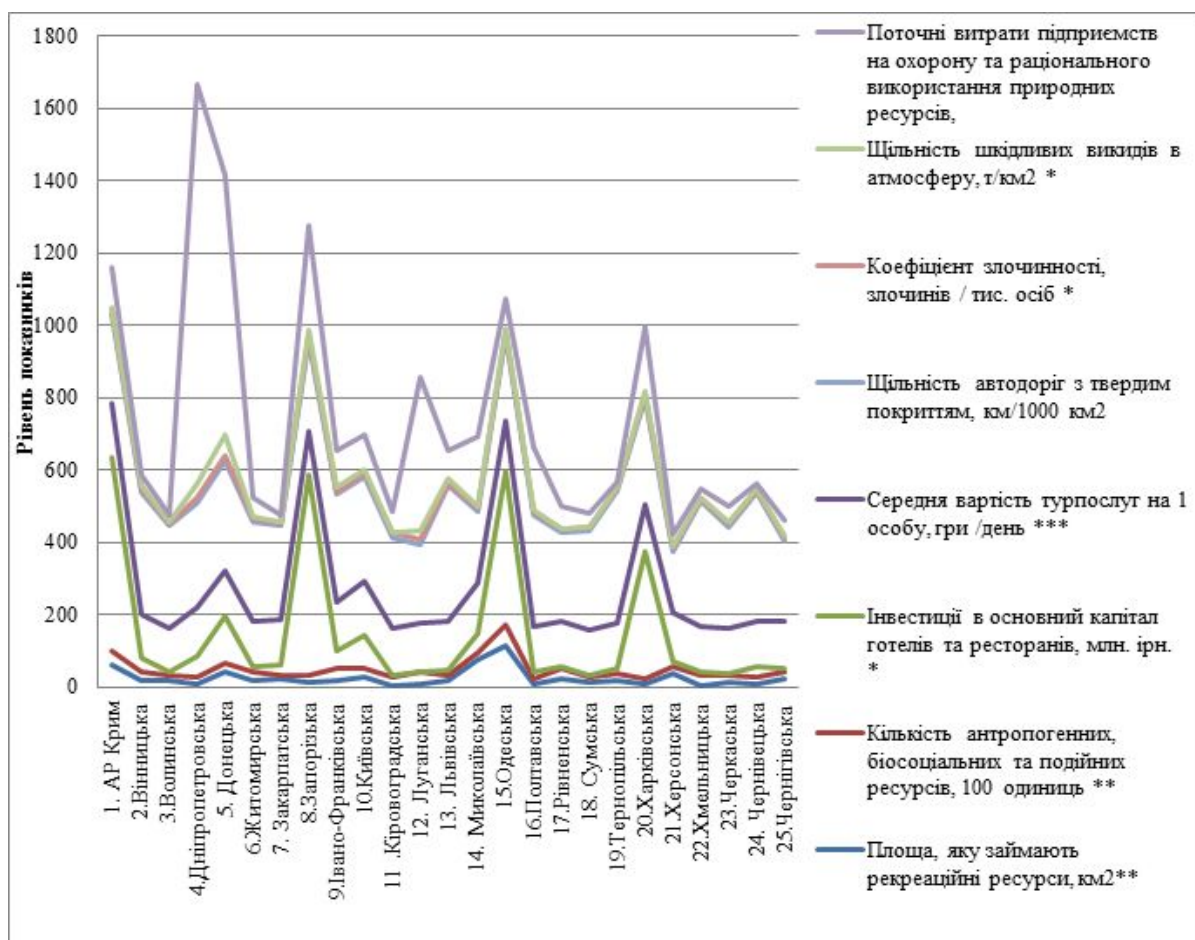

Рис. 2. Фактичні показники туристичної привабливості регіонів України за 2013 р.

Можливість ефективного планування туристичної діяльності і систематизування форм подання інформації, швидкість отримання нових видів знань, можливість порівняння та аналізу поточних і минулих даних, можливо отримати за допомогою геоінформаційних технологій. Геоінформаційні методи допомагають об'єктивно виявити існуючий рівень туристичного пріоритетного району України, визначити його територіальні

відмінності, розробити рекомендації використання і подальшого розвитку, що є основою для прийняття управлінських рішень. Саме цей метод допоможе виявити найпривабливіший район для подорожі. На підставі цього за допомогою розрахунків з даних Головних управлінь статистики в областях України за 2013 р. та умовних даних туристичних агентств були проведені дослідження (рис. 2) за вище представленими факторами.

Можна впевнено сказати, що більш масштабний факторний аналіз дає можливість оцінити територіальний туристичний потенціал в повному масштабі. Було виявлено, що на туристичний потік в країну впливають не лише природні, культурні та історичні ресурси, а також і економічні, політичні і кримінальні фактори. Аналіз наявності та використання туристичних природних та антропогенних ресурсів в Україні показав, що незважаючи на значний потенціал цих ресурсів, він використовується не повністю. Рекреаційний потенціал в цілому використовується в Україні приблизно на 25%, в тому числі запаси мінеральних вод – на 8%. За графіком було виявлено 5 природно-рекреаційних зон, де позитивні і негативні фактори компенсуються.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про туризм" від 05.09.95 р. // Відомості Верховної Ради. – 1995. – №31. (зі змінами, внесеними законом №2608-VI (2608-1) від 19.10.2010 р.). – С. 241-254.
2. Музиченко-Козловська О. В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території. Монографія. – Львів: Новий Світ-2000, 2012. – 176 с.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики в Автономній республіці Крим. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sf.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Головного управління статистики в Івано-Франківській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Головного управління статистики у Волинській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Головного управління статистики у Дніпропетровській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dneprstet.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Головного управління статистики у Донецькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.donetskstat.gov.ua>.
10. Офіційний сайт Головного управління статистики у Житомирській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stat.ic.zt.ua>.
11. Офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>.

13. Офіційний сайт Головного управління статистики у Київській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua>.
14. Офіційний сайт Головного управління статистики у Кіровоградській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kirstat.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Головного управління статистики у Луганській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua>.
16. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stat.lviv.ua>.
17. Офіційний сайт Головного управління статистики у Миколаївській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua>.
18. Офіційний сайт Головного управління статистики у Полтавській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poltavastat.pi.net.ua>.
19. Офіційний сайт Головного управління статистики у Рівненській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rv.ukrstat.gov.ua>.
20. Офіційний сайт Головного управління статистики у Сумській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sumy.ukrstat.gov.ua>.
21. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua>.
22. Офіційний сайт Головного управління статистики у Харківській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uprstat.kharkov.ukrtel.net.ua>.

23. Офіційний сайт Головного управління статистики у Херсонській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ksukrstat.gov.ua>.
24. Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua>.
25. Офіційний сайт Головного управління статистики у Черкаській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ck.ukrstat.gov.ua>.
26. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua>.
27. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua>.
28. Попович С. І. Туристично-екскурсійні ресурси України: вступ до проблеми / С. І. Попович // Збірник "Туристичні ресурси України". – К.: Тип. ФІГУ, 1996. – 352 с

КОМПАНЕЦ К. А. ФАКТОРИЙ АНАЛИЗ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

В статье рассматриваются современные проблемы выявления туристического потенциала региона. Представлена факторная модель, по которой проведен анализ территории Украины и выявлены приоритетные рекреационные зоны страны.

Ключевые слова: туристическая отрасль, туристические ресурсы, рекреационная территория, туристический потенциал.

**KOMPANETS K. A. FACTORIES ANALYSIS OF THE REGION'S
TOURIST POTENTIAL**

The article considers the current problems of the identification of the region's tourist potential. Presents factor model on which the analysis of the territory of Ukraine and identified recreational zones of the country.

Keywords: tourism industry, tourism resources, recreational area, tourist potential.